

Ústřední komise fyzikální olympiády České republiky
Úlohy krajského kola 59. ročníku FO
kategorie D

1. Vlak a cyklista

Vlak délky $d = 50$ m se rozjíždí po přímých kolejích se stálým zrychlením o velikosti $a = 0,90 \text{ m} \cdot \text{s}^{-2}$. Souběžně s železnicí vede silnice, po níž se v témže směru pohybuje cyklista stálou rychlostí o velikosti $v_1 = 11,0 \text{ m} \cdot \text{s}^{-1}$. Vlak se začíná rozjíždět od okamžiku, kdy cyklista míjí zadní konec vlaku. Zvolme osu x ve směru pohybu vlaku s počátkem v místě zadního konce stojícího vlaku.

- Sestrojte graf závislosti souřadnice x_z polohy zadního konce vlaku na čase, graf závislosti souřadnice x_p polohy předního konce vlaku na čase a graf závislosti souřadnice x_c polohy hlavy cyklisty na čase, vše na časovém intervalu $t \in \langle 0 \text{ s}; 26 \text{ s} \rangle$. Nulový čas volte v okamžiku rozjezdu vlaku.
- Z grafu určete celkovou dobu Δt , po kterou viděl cyklista vlak vedle sebe.
- S využitím grafu určete maximální možnou velikost rychlosti v_m cyklisty, s níž by se rovnoměrným pohybem před vlak nedostal.

Použijte milimetrový papír formátu A4 v poloze na šířku, volte pro čas měřítko $1 \text{ cm} \hat{=} 1 \text{ s}$ a pro souřadnici polohy měřítko $1 \text{ cm} \hat{=} 20 \text{ m}$.

2. Brzdící traktor

Traktor jede po vodorovné, blátem silně znečištěné vozovce a zabrzdí až do zastavení zadními koly tak, že se zablokují a jedou smykem. Přední kola jsou přitom nebrzděná. Během brzdění je pohyb traktoru rovnoměrně zpomalený a přední kola se otočí přesně třikrát. Doba brzdění je $t = 3,3 \text{ s}$. Poloměr zadního kola traktoru je $R = 0,69 \text{ m}$, poloměr předního $r = \frac{2}{3}R$. Během brzdění je poměr tlakových sil zadních a předních kol na vozovku $3 : 1$.

- Určete součinitel f smykového tření.
- Určete frekvence otáčení f_p a f_z předního a zadního kola před brzděním.

Řešte nejprve obecně, pak pro dané hodnoty.

3. Vlečení kvádrů po sobě

Dva homogenní kvádry stejné hustoty ležící na sobě podle obrázku mají též stejnou šířku a stejnou výšku. Spodní kvádr má délku d_0 a hmotnost m_0 , horní kvádr má délku d . Součinitel smykového tření mezi kvádry i mezi spodním kvádrem a vodorovnou podložkou je f .

Obr. 1a)

Obr. 1b)

- K hornímu kvádru je připojené a na opačném konci upevněné lanko v napnutém stavu ve vodorovné poloze (obr. 1a). Určete práci W_1 nutnou k posunutí spodního kvádru tak, aby horní kvádr byl na opačném konci spodního kvádru.
- K oběma kvádrům je připojeno lanko vedené přes pevnou kladku, která se bez tření může otáčet kolem své osy (obr. 1b). Určete práci W_2 nutnou k posunutí spodního kvádru tak, aby horní kvádr byl na opačném konci spodního kvádru.

Řešte nejprve obecně, pak pro hodnoty $m_0 = 0,750$ kg, $d_0 = 0,40$ m, $d = 0,15$ m, $f = 0,30$, $g = 9,81$ m $\cdot$ s $^{-2}$.

4. Automobil

Automobil o hmotnosti $m = 1\,600$ kg se pohybuje po silnici s kopce se stálým sklonem s konstantním výkonem tahové síly $P_1 = 6,5$ kW rychlostí o velikosti $v_1 = 60$ km $\cdot$ h $^{-1}$. Přitom proti pohybu působí síla odporu vzduchu, jejíž velikost je přímo úměrná druhé mocnině velikosti rychlosti $F_{odp} = kv^2$, kde k je konstanta. Současně proti pohybu působí síla valivého odporu o velikosti $F_v = 300$ N. Složka tíhové síly automobilu ve směru pohybu má stejnou velikost, to znamená, že se se silou valivého odporu vzájemně ruší. Tíhové zrychlení je $g = 9,81$ m $\cdot$ s $^{-2}$.

- Určete klesání silnice $\frac{h}{s}$, kde h je výška a s dráha.
- Určete výkon P_2 tahové síly při rychlosti o velikosti $v_2 = 90$ km $\cdot$ h $^{-1}$.
- Určete velikost $v_{\max}$ maximální rychlosti, kterou se může automobil pohybovat při svém maximálním výkonu tahové síly $P_{\max} = 74$ kW.
- Určete velikost zrychlení a_1 , jestliže automobil při rychlosti $v_1 = 60$ km $\cdot$ h $^{-1}$ začne při maximálním výkonu $P_{\max}$ zrychlovat.